

TÜRKİYE'DE MODERN KİMYA'NIN ÖNCÜLERİNDEN ORDİNARÜS PROFESÖR DR. FRİZT ARNDT

Kimya yılı Türkiye'de ve dünyada kutlanırken, anılmak üzere ilk akla gelmesi gereken kimyacıardan birisi şüphesiz Alman bilim adamı **Ord.Prof. Fritz Arndt**'tır. Arndt evrensel çizgide bilimsel başarı yakalamış bir bilim adamı olmasının yanısıra, ülkemizde özgün temel bilimlerin temelinin atılmasında katkılarını her zaman saygı ile andığımız bir bilim adamıdır. Bilimde evrenselliğinin kanıtlarından birisi Bernd Eistert ile beraber geliştikleri Arndt-Eistert sentez reaksiyonudur. Çalışmalarıyla heterosiklik halkaların sentezi ve elektronik teorinin organik kimyada uygulanması konularında zamanının önde gelen araştırmacıları arasında yer alıyordu. Kendisi ülkemize geldikten sonra, Türkiye'yi kendi vatanı gibi benimsemiş, öz veriyle çalışmış ve dilimizi de öğrenerek 1941 yılında vatandaşlığa geçerek ülkemizle bütünleşmiştir.

1885 yılında Hamburg'da doğan Arndt doktorasını Freiburgh Üniversitesi'nden 1908 yılında aldı. Türkiye'ye çalışmak üzere ilk kez 1915-1918 yılları arasında kimya doçenti iken geldi. Darülfünun'da Kimya Enstitüsü'nün kuruluşunda görev aldı. Kendisi Genel ve Anorganik Kimya Kürsüsünü kurmakla görevlendirilmiştir. O tarihlerde Deneysel Kimya dersini de Türkçe olarak vermiştir. İkinci dünya savaşı sırasında Almanya'da (Naziler tarafından) (özellikle Musevi kökenli) bilim insanlarına büyük bir baskı uygulanmaya başlanmıştır. Bu tarihlerde Atatürk'ün ülkemize davet etmiş olduğu bir çok bilim adamı gibi, Prof. Arndt da davete icabet etmiş ve 1934 yılında tekrar ülkemize gelerek İstanbul Üniversitesinde görev almıştır. 1934-1955 yılları arasında bu üniversitede birçok genç öğretim üyesi ile çalışmış ve çok sayıda bilim adamı yetiştirmiştir. Arndt ile çalışan kimyacılar için bu durum uzun yıllar bir övünç kaynağı olarak belirtilmiş ve saygıyla anılmıştır.

Arndt'ın Türk bilim dünyasındaki sahip olduğu saygın konumunda, onun bilimsel erki yanı sıra çevresiyle kurduğu yapıcı ve etkin iletişimin çok önemli bir payı vardır. Türkçe'yi öğrenip bunu öğretim ve iletişimde kullanması kendisinin akademik dünyaya aracısız girmesini sağlamıştır. Prof. Arndt, bugün bilim ve konuşma dilinde kullandığımız bazı öz Türkçe deyimleri türetecek kadar Türkçe ile ilgilenmiştir. Türkçe ders kitaplarının sayılarının çok sınırlı olduğu 1910'lu yıllarda Almanca yayınladığı bir kitabını Türkçe'ye çevirerek 1916 yılında Muhtasar Tatbikat-ı Kimyeviye (Kısa Kimya Uygulaması) başlığıyla yayınlamıştır. Bir yıl sonra, 1917 de Türkiye'de yazdığı Kimya-yı Gayr-ı Uzvîden İlk Tatbikat (Anorganik Kimyada İlk Uygulama) başlıklı kitabını yayınlamıştır. Arndt'ın Türkiye'de kimya öğretiminin uygulamalı olarak gelişmesinde de çok önemli katkıları olmuştur.

Üstün başarıları nedeniyle çeşitli kurumlarca ödüllendirilen Prof. Arndt 1954 yılında Tübingen Üniversitesinden "fahri doktora", 1955 yılında Gauss madalyası, 1960 yılında Hamburg Üniversitesi şeref üyesi, 1964 yılında Akademi Leopoldina'ya üye, 1965 yılında Jungius madalyasını almıştır. 80. doğum gününe denk gelen 1965 yılında İstanbul Üniversitesi tarafından kendisine "Fahri Doktora" unvanı verilmiştir.

Fritz Arndt 8 Aralık 1969 yılında Hamburg'da vefat etmiştir.

Uluslararası Kimya yılında bu büyük kimyacıyı ülkemizde takdir, minnet ve saygıyla anmaktayız.